Aan het College van Burgemeester en Wethouders van Winterswijk

gemeente@winterswijk.nl

Betreft: zaaknummer: 2187432

Onderwerp: Zienswijze op het Ontwerpbestemmingsplan Steengroevemuseum

29 januari 2024

Geacht College,

Gaarne maken wij gebruik van het recht om onze zienswijze in te dienen m.b.t. het Ontwerpbestemmingsplan Steengroevemuseum.

Deze zienswijze is geschreven en wordt gevoed door de visie die we als bestuur van de Stichting Omgevingsbelangen Winterswijk hebben m.b.t. ons mooie buitengebied in het bijzonder en speciaal rond onze Natura 2000-gebieden, in dit geval de Willinks Weust. Gebieden waarvan Europese, Rijks, en Provinciale overheden nadrukkelijk vinden dat ze beschermd moeten worden en dat er alleen bij hoge uitzondering bouwactiviteiten, zoals hier de bedoeling is, mogen plaatsvinden.

Hier past voor de gemeentelijke overheid van Winterswijk zorgvuldigheid bij het maken en faciliteren van de plannen rond dit particuliere initiatief. Dit is helaas niet gebeurd en daarom vragen we uw College om de procedure stop te zetten en te komen met voldoende gegevens en rapporten waarop wij onze zienswijze en uw zorgvuldigheid kunnen beoordelen.

Inleiding

Winterswijk is bekend om zijn mooie natuur in het buitengebied. Veel wandelaars en fietsers komen er genieten van het mooie coulisselandschap, de natuur, de rust en de ruimte. Toeristen komen voor een paar dagen of een langere vakantie. Ook het gezellige dorp met zijn markt en vele winkels, zijn terrasjes en restaurants spreekt veel mensen aan.

De toeristen verblijven op een van de vele campings of recreatieparken met uitstekende voorzieningen of ze logeren in een van de talloze B&B's of een hotel. Sommigen plannen hun bezoek rond het populaire steengroevetheater, een geweldige show die ieder jaar in augustus onderin de steegroeve wordt opgevoerd. Anderen gaat het speciaal om een rondleiding met deskundige gidsen in die groeve, waar fossielen van miljoenen jaren oud zijn te vinden.

Toeristen zijn welkom in Winterswijk. Dat vinden de Winterswijkers en het gemeentebestuur. Tegelijkertijd is er de zorg dat niet alles zomaar kan. Met name de natuur van het Winterswijkse buitengebied verdient bescherming tegen overbelasting. De toeristenindustrie kan leiden tot aantasting van de kernwaarden van het landschap. De vrees bestaat dat het huidige gemeentebestuur daar te weinig oog voor heeft. Dit wordt toegelicht op de website van de Stichting Omgevingsbelangen Winterswijk https://buitengebiedwinterswijk.nl/

Visie van de Stichting Omgevingsbelangen Winterswijk

De Stichting Omgevingsbelangen Winterswijk is voortgekomen uit een emailplatform dat bekend staat onder de naam BOOS. Dat platform bestaat uit 250 Winterswijkers die om diverse redenen bezwaren hebben tegen de plannen om een museum te bouwen bij de steengroeve. In de afgelopen jaren groeide onbehagen over de weigering van het gemeentebestuur om in gesprek te treden met 'andersdenkenden'. Ze werden keer op keer verwezen naar het bestuur van de Stichting Terra Temporalis, dat echter categorisch weigerde over de locatie van het beoogde museum te spreken. Dat onbehagen werd versterkt door berichtgevingen van Terra Temporalis, die als manipulatief werden ervaren.

De uniciteit van de steengroeve biedt unieke kansen om middels toerisme de economie van Winterswijk te versterken. Dat was het oorspronkelijke idee en vanzelfsprekend werd daarbij gedacht aan een museum bij diezelfde steengroeve. Er ontstond een euforie rond de plannen, die met verve werden gepresenteerd door Terra Temporalis. Vooral de wetenschappelijke

pretenties werden aangedikt. 'Dinosaurussen…! Onderzoekers van heinde en verre! Er komen in het museum zelfs echte professoren rondlopen, die zich mengen met het publiek!' Maar het bleef bij verbale luchtfietserij. Over de haalbaarheid van het plan vanwege wettelijke beperkingen werd niet nagedacht en ook niet over de vraag op welke wijze de economie van Winterswijk optimaal profijt kon hebben. Het plan voor een steengroevemuseum ging een eigen leven leiden. Van middel werd het doel.

De behoefte aan de oprichting van de Stichting Omgevingsbelangen ontstond in het voorjaar van 2023, toen bleek dat de gemeente op geen enkele wijze reageerde op een online petitie van meer dan 1250 bezorgde Winterswijkers met hun familieleden en trouwe bezoekers. Zij hadden de gemeente verzocht om te kiezen voor een museum dat in het dorp wordt gevestigd. Voor die keuze werden rationele argumenten aangedragen, waarop de gemeente tot op heden totaal niet heeft gereageerd. De weigering om te discussiëren met andersdenkenden versterkte de indruk dat het museumplan was uitgegroeid tot een *prestigeproject.* Voor een inhoudelijke discussie over voors en tegens was geen ruimte. Vervolgens hebben gloedvolle interventies vanuit een raadsfractie onze volksvertegenwoordigers in een soort kramptoestand gebracht, waarbij nauwelijks ruimte is voor overleg.

> *Prestigeprojecten gaan gepaard met selectieve argumentatie, tunnelvisies en ongefundeerd vertrouwen in een goede afloop. Kenmerken zijn: gegevens achterhouden, kritiek vermijden, feiten verdraaien, beloftes niet nakomen en niet ingaan op argumenten. Als gevolg van bestuurlijke manie lopen prestigieuze projecten het risico om qua kosten uit de hand te lopen en ook niet datgene op te leveren wat ervan wordt verwacht en is beloofd.*

Door onze visie in te brengen willen wij de gemeente waarschuwen voor de gevaren van een prestigeproject van de omvang van het steengroevemuseum voor 25.000 bezoekers per jaar. De risico's zijn niet alleen van economische aard, maar betreffen ook het vertrouwen in een verantwoordelijke overheid die duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan, maar volgens sommigen eigenlijk de 'green leaf award' zou moeten retourneren.

Uitvoerbaarheid van het museumplan

Het ontwerpbestemmingsplan laat veel onduidelijk over de fysieke uitvoerbaarheid van de bouw van het museum in het plangebied. Weliswaar worden fraaie schetsen en afbeeldingen getoond van het gedroomde museum, maar nergens wordt informatie gegeven over de maatvoering van dat gebouw. Het blijft onduidelijk of en hoe een dergelijk gebouw kan passen op de beschikbare landoppervlakte, die aanzienlijk beperkter is dan wordt gesuggereerd op de afbeeldingen, en tegelijkertijd een ongehinderde doorstroming van het verkeer op de openbare weg garanderen via de zogenaamde 'kleine lus'. De randcondities vanwege zowel gegevens uit het kadaster als diverse wettelijke bepalingen worden in het ontwerp niet gerespecteerd. Wij menen dat het gemeentebestuur hier zorgvuldiger naar moet kijken, omdat het ontwerpbestemmingsplan is gebaseerd op fouten en slordigheden.

Financieel en economisch

De gemeente stelt dat met een anterieure overeenkomst het plan verzekerd zal zijn van kostendekking, en daarom het opstellen van een exploitatieplan niet nodig is. En ook dat er geen verplichting is om tegelijkertijd met de ruimtelijke procedure een exploitatieplan op te stellen. De economische uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan zou door de overeenkomst in voldoende mate aangetoond worden volgens de gemeente.

Echter, wij wijzen er op dat het hier gaat om een overeenkomst tussen partijen (gemeente en Terra Temporalis) die nauw met elkaar verbonden zijn. "Het steengroevemuseum wordt gerealiseerd *in samenwerking* tussen de gemeente Winterswijk en de Stichting Terra Temporalis" staat in het Collegebesluit van 13 december 2023. In feite dient Terra Temporalis voor de gemeente als een vehikel dat het beleid en het plan van de gemeente uitvoering moet geven. Aan dat plan heeft de gemeente uitdrukkelijk haar prestige verbonden en een subsidie van 1,1 miljoen euro. Ook allerlei onderzoeken door adviesbureaus t.b.v. het museumplan zijn en worden nog steeds door de gemeente betaald, en het plan is langdurig politiek en ambtelijk ondersteund richting externe partijen. De wethouder van de vorige coalitie heeft het steengroevemuseum zelfs tot een van zijn drie speerpunten verheven. De gemeente heeft zich met ziel en zaligheid aan het museum van Terra Temporalis verbonden.

Wanneer straks onverhoopt mocht blijken dat Terra Temporalis met tekorten blijft zitten in de exploitatie van het museum, zou de gemeente inderdaad in juridische zin gedekt kunnen zijn tegen schade dankzij die anterieure overeenkomst. Maar dat lost niets op. De gemeente kan het zich niet veroorloven om geen hulp te bieden ('too big to fall'; vgl. Villa Mondriaan dat vanaf het eerste jaar na de opening de gemeente moest vragen om een flink bedrag aan exploitatiesubsidie). Met andere woorden, de Winterswijkse belastingbetaler zal hoe dan ook moeten dokken. Dit kan leiden tot jarenlange verliezen van zes cijfers. (Het onderzoek van Blauw Research geeft over dit soort zaken geen relevante informatie.)

De anterieure overeenkomst biedt slechts schijnzekerheid. Het gemeentebestuur zou er verstandig aan doen al in dit stadium een exploitatieplan te eisen en dat zorgvuldig te analyseren. Het hypothetische verdienmodel, dat Terra Temporalis eerder heeft gepresenteerd, belooft niet veel goeds. In hun begroting waren de initiële verliezen genegeerd! Vergeet niet dat prestigieuze projecten het risico lopen om qua kosten uit de hand te lopen en ook niet datgene op te leveren wat ervan wordt verwacht en is beloofd. Zonder kennis van het

exploitatieplan is het niet mogelijk om een gedegen visie in te brengen op het ontwerpbestemmingsplan.

Het is een veeg teken dat het ontwerpbestemmingsplan nergens vermeldt dat de gemeente geen exploitatiesubsidie zal verlenen aan Terra Temporalis, hoewel dit standpunt sinds 2019 herhaaldelijk door het gemeentebestuur is verwoord. Ook Terra Temporalis heeft altijd gezegd geen exploitatiesubsidie van de gemeente te zullen verwachten of vragen. Het zou voor zowel de Winterswijkse belastingbetaler als voor potentiële financiers duidelijker zijn als de gemeente in het bestemmingsplan expliciet verklaart geen exploitatiesubsidies te zullen verstrekken voor het museum. Durft de gemeente dat niet (meer) te beloven?

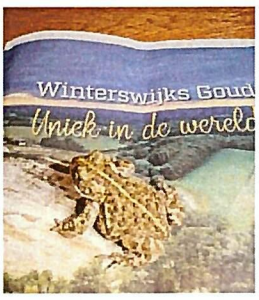
Het ontwerpbestemmingsplan geeft geen informatie over de verwachte kosten van de bouw van dit museum, dat wil zeggen de kosten die voor rekening van Terra Temporalis komen. Die kosten betreffen ook het bouwrijp maken van de grond en de aanleg van de infrastructuur. Zonder duidelijkheid tasten zowel Winterswijkers als potentiele financiers in het duister. Nergens lezen we hoeveel dat museum bij de steengroeve totaal ongeveer zou gaan kosten. Wordt het 7 miljoen? Of 8 miljoen? Of misschien wel 12? Beste gemeente, noem eens een bedrag! Nee, de gemeente kan geen bedrag noemen, dat begrijpen we. Bovendien, de mensen zouden schrikken van zo'n groot bedrag, omdat er in ons dorp veel urgentere noden zijn….. Foei, gemeente!

Natuur

De voorstanders van een museum bij de steengroeve lijken niet te beseffen dat het gebied beschermd wordt door de Wet Natuurbescherming. Men plant de locatie van het steengroevemuseum voor 25.000 bezoekers per jaar op slechts 150 meter van de Willinks Weust en op een scharnierpunt van het Gelders Natuur Netwerk met bijzondere flora en fauna. De Willinks Weust is een Natura 2000-gebied van 62 hectare. Het hoort bij de meest stikstof-gevoelige natuur in Nederland en bij de 14 meest bedreigde Natura 2000-gebieden van het totale aantal van 162 Natura 2000-gebieden. In dit steengroevegebied komen veel beschermde soorten voor, zoals

***rode wouw**, rugstreeppad, kamsalamander, , levendbarende hagedis, boommarter, bunzing, oehoe, bosuil, zwarte specht, wespendief, hondskruid, gagel, bijenorchis, karwijselie, grote vos en nog minstens 20 andere soorten, die allemaal wettelijke bescherming genieten.*

De Wet Natuurbescherming (art. 2.8 Natura 2000-gebieden) stelt: "Gedeputeerde Staten van de Provincie verlenen voor een plan uitsluitend een vergunning indien uit *passende beoordeling* de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten."

Op grond van deze wet moet de gemeente - om een vergunning te verwerven voor het museumplan - met zekerheid aantonen dat een bestemmingswijziging van het steengroevegebied de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. De Provincie en

eventueel de bestuursrechter beoordelen of de ingediende beoordeling acceptabel is voor de beoogde gebiedswijziging.

De Provincie Gelderland gaat niet lichtzinnig met dit voorschrift om. Op 7 februari 2023 heeft de Provincie bepaald dat zij kan besluiten een aanvraag niet te behandelen, indien de aanvrager niet heeft voldaan aan enig wettelijk voorschrift voor het in behandeling nemen van de aanvraag, of indien de verstrekte gegevens en bescheiden onvoldoende zijn voor de beoordeling van de aanvraag of voor de voorbereiding van de beschikking. Voor de Willink Weust is het Natura 2000-beheerplan het toetsingskader.

Hier speelt mee de cumulatieve recreatiedruk op de Willink Weust, waarvoor Bureau Arcadis recent waarschuwde in een rapport aan de Provincie. Voor alle habitattypes in dit Natura 2000-gebied vormt verstoring door intensivering van het recreatief gebruik een nieuw knelpunt. Het gaat om de cumulatie van steengroevetheater, -rondleidingen en ook nog een -museum. En dan is er ook nog de uitbreiding van Hofparken/Wiltershaar met honderden recreatiehuisjes op korte afstand. Het is opvallend dat deze problematiek in het ontwerpbestemmingsplan wordt genegeerd. Wij merken op dat de quick scan natuur van bureau SAB inmiddels meer dan 3 jaar oud is.

De gemeente hoopt en verwacht dat de Provincie Gelderland vrijstelling zal verlenen van diverse bepalingen, die bedreigde soorten beschermen. Dat vergt veel lobbywerk om de provinciale staten te overtuigen! Maar.... dat alle 5 vleermuizensoorten een bepaalde aanvliegroute zullen volgen, dat kun je echt niemand laten geloven. Overigens, in het Ontwerpbestemmingsplan ontbreken maatregelen ter compensatie van de kap van een rij van 22 eikenbomen en een houtwal t.b.v. het museum. En hoe staat het met de lichtvervuiling die in dit gebied wordt aangericht?

> *Wij hopen dat het theater en de rondleidingen mogen doorgaan (zo nodig onder beperkende voorwaarden), maar ook nog een museum erbij lijkt echt teveel gevraagd. We vinden dat het gemeentebestuur zorg moet dragen dat de toekomst van het populaire steengroevetheater niet wordt bedreigd door een twijfelachtig museumplan.*

Landschap en ecologie

Landschap. Komend vanaf Winterswijk over de Steengroeveweg is na het Lemkamp net buiten Winterswijk, het weitje met de oude schuur waar het museum gepland is, de eerste landschappelijk echt waardevolle plek. Dit oude stukje cultuurlandschap gaat verloren indien hier een museum wordt gebouwd. Wettelijk zijn hier mogelijk geen belemmeringen om te bouwen, cultuurhistorisch en landschappelijk is het absoluut onwenselijk. Visie op landschap ontbreekt hier.

Ecologische verbindingen. De ecologische verbinding van o.a. bossen/opgaand hout tussen de Willinks Weust en het gebied stroomafwaarts langs de Willinkbeek / Lage Weg bevindt zich t.h.v. het beoogde museum in een flessenhals. De barrièrewerking hiervan zal groter worden bij realisatie van het museum. Er ontbreekt visie hoe deze ecologische verbinding die hier in het verleden in ruime mate aanwezig was, weer hersteld moet worden.

Recreatie. Bij realisatie van het museum zal de recreatieve druk op de Willinks Weust toenemen. Samen met andere recreatieve ontwikkelingen in de omgeving (de bouw van

honderden recreatiewoningen op Wiltershaar/Hofparken) kan dat zorgen voor schade aan de natuurwaarden van de Willinks Weust. Visie op de cumulatieve recreatiedruk op de natuur ontbreekt.

Toekomstbeeld. Voordat er een keuze gemaakt gaat worden of en waar een museum gewenst is, is het gepast een toekomstbeeld/eindbeeld op te stellen van het gehele gebied (Steengroeve, Willinks Weust, Willinkbeek en ruime omgeving) nadat de kalksteenwinning hier is gestopt. Allerlei ontwikkelingen nu en in de toekomst mogen dit eindbeeld niet frustreren. Dit gaat een stuk verder dan het verschuilen achter het feit of iets wettelijk gezien wel of niet mag. Het opstellen van een dergelijk toekomstbeeld en daar naar handelen getuigt van visie en levert uiteindelijk kwaliteit op waar iedereen, en de natuur voorop, wat aan heeft.

Stikstofproblematiek

Wat de stikstofproblematiek betreft waant het gemeentebestuur zich gedekt door het rapport van LBP Sight over Onderzoek stikstofdepositie. Maar deze studie gaat mank op tenminste drie manieren.
De gehanteerde methode voor saldering van de stikstofruimte gaat in tegen de regels van de rijksoverheid en de provincie Gelderland. Immers, interne saldering is niet mogelijk omdat Steyngoed BV, Sibelco en Terra Temporalis niet één en hetzelfde bedrijf vormen. (Ten onrechte wordt het steengroevetheater ook in de berekening betrokken.) En de berekening gaat in tegen de jurisprudentie over agrarisch overgangsrecht. Ook de berekening van het oppervlak dat stikstofrechten zou aanleveren, is niet juist.
Verder ontbreekt in de berekening de stikstofuitstoot die wordt veroorzaakt door het opbreken van de bestaande weg en het aanleggen van de omleiding. De gemeente zal weer moeten dokken voor het adviesbureau, om een aanvullend advies te betalen.

> *Het Ontwerp met de bijlagen leest als een goedlopend verhaal. De meeste lezers realiseren zich niet dat de onderbouwende studies zijn geschreven door adviesbureaus, die worden betaald door de opdrachtgever (de gemeente). Wie betaalt bepaalt. Echter, kritische lezers ontgaat het niet als en wanneer studies worden toegeschreven naar het gewenste resultaat.*

Waarom blijven we toch bezig met de stikstofproblematiek boekhoudkundig te benaderen, terwijl we heel goed weten dat de slechte staat van onze natuurgebieden komt door stikstof-uitstoot? Er zijn veel rapporten die dit aantonen, ook waar het de Willinks Weust betreft. De provincie heeft in de afgelopen jaren miljoenen geïnvesteerd om de neerdwarrelende stikstof te verwijderen. Wie zijn de boosdoeners van al die stikstof? Dat zijn wij allemaal; wij veroorzaken gezamenlijk de belasting van de Willinks Weust met stikstof. Er rust een morele plicht op het gemeentebestuur van Winterswijk om op basis van de staat van de Willinks Weust te zeggen: niet meer, genoeg is genoeg. De uitstoot van nu en de voorbije jaren laat zien dat er nog maar weinig verbetering optreedt in de Willinks Weust. Lees hierover het rapport uit 2023, dat Arcadis heeft gemaakt in opdracht van de Provincie Gelderland. Je moet de conclusie trekken dat de uitstoot nog steeds een bedreiging vormt voor een gezond klimaat in en rond de Willinks Weust. De stikstofbelasters rond de Willinks Weust zijn: Sibelco, het steengroevetheater en de -rondleidingen in de groeve met al het autoverkeer, enkele

agrarische bedrijven en het toerisme waaronder Hofparken-Wiltershaar. Brengen we met dat Museum de bestaande activiteiten niet verder in gevaar? Moeten de boeren soms inleveren omdat we daar een museum willen bouwen? Voor het Museum zijn voldoende alternatieven voorhanden in Winterswijk. Moeten we straks tegen alle lopende activiteiten rond de Willinks Weust zeggen: U mag niet doorgaan?
In Winterswijk liggen vier Natura 2000-gebieden en voor alle vier geldt dat ze in slechte staat zijn. Ze liggen allemaal binnen de grenzen van activiteiten, die in de komende jaren worden uitgevoerd en waarvoor natuurvergunningen nodig zijn. Met stoom en kokend water nog snel even in 2023 een bestemmingsplanwijziging voor het museum ter inzage leggen is niet netjes en niet zorgvuldig. Daarom vinden we als Stichting Omgevingsbelangen Winterswijk dat het plan over moet onder de regelgeving van de omgevingswet, die is ingegaan op 1 januari 2024. Wis en waarachtig, met nette procedures voor een natuurvergunning!

Verkeersbewegingen

Het verkeersonderzoek door de wegenbouwfirma Roelofs is meer dan 4 jaar oud en gebaseerd op summiere waarnemingen in één bepaalde maand (mei). De studie schiet tekort op allerlei punten. Het belangrijkste bezwaar is dat het verkeer van 25.000 museumbezoekers per jaar zich in werkelijkheid niet gelijkmatig zal verspreiden over 12 maanden per jaar, 7 dagen per week, en 24 uur per dag. Wanneer het bezoekersaantal voor het museum inderdaad oploopt tot 25000 per jaar, kan dit op bepaalde uren een piekbelasting op de Steengroeveweg veroorzaken tot wel 100 extra verkeersbewegingen per uur, bovenop het landbouwverkeer, de zware vrachtwagens van Sibelco (gemiddeld 90 per dag!) en het gewone burgerverkeer (inclusief fietsers). Hiervoor zal een kostbare reconstructie van de Steengroeveweg noodzakelijk zijn. Wie gaat dat betalen?

Ook houdt de studie geen rekening met de beperkt beschikbare ruimte voor de om te leggen weg en de aansluiting daarvan op de Steengroeveweg. Precies op het punt van die aansluiting maakt het ontwerpbestemmingsplan een cruciale fout.

De verdienste van Terra Temporalis

Dankzij de activiteiten van de stichting Terra Temporalis wordt het idee van een Steengroevemuseum in brede kring omarmd. Die activiteiten hebben bestaan uit intensieve promotie van het museumplan. Een gewichtige commissie van aanbeveling is gevormd en een zware raad van toezicht. Een convenant werd gesmeed met allerlei (plaatselijke) organisaties, wat moest bewerken dat alle neuzen dezelfde kant op zouden wijzen. Er werd gepromoot in de media, in overlegorganen en bij alle gemeentes in de Achterhoek. Samen met het gemeentebestuur en -ambtenaren werd gelobbyd bij de provincie in Arnhem. Kostbare brochures ('bidbook') met afbeeldingen van architecten-ontwerpen werden gepresenteerd. Relaties met universitaire instellingen werden nadrukkelijk geëtaleerd en allerlei politieke en maatschappelijke organisaties werden aangeschreven voor een steunbetuiging (overigens zonder succes bij ABH-City). In alle afleveringen van het Gemeentenieuws verschenen berichten over de voortgang van het museumplan.

De promotiecampagne van Terra Temporalis was mogelijk dankzij een subsidie van 100.000 euro van de gemeente voor de voorbereiding van het museum. Gemeenteambtenaren en -adviseurs hebben veel tijd besteed aan de ondersteuning. De intensieve promotie is in Winterswijk goed aangeslagen, zowel bij de inwoners als bij de gemeenteraad.

In 2013 verkondigde Terra Temporalis dat de ingebruikname van het bezoekerscentrum in 2020 zal plaats vinden. Daarvoor werd in 2019 door de gemeente de subsidie toegekend. Maar keer op keer heeft de stichting het plan vooruit geschoven en nu is de opening uitgesteld tot eind 2025 / begin 2026. Een onrealistische begroting en teveel ambitie zijn daar debet aan. Potentiële financiers hebben zich terug getrokken. Cruciaal is dat Terra Temporalis vast bleef houden aan de locatie van het museum bij de steengroeve ondanks de wettelijke regelingen voor natuurbescherming.

In de loop van 2023 namen de promotiecampagnes van Terra Temporalis in intensiteit toe. Verbaasde Winterswijkers vroegen zich af waar dat voor nodig was. Goede wijn behoeft toch geen krans? Was het een vlucht naar voren van het stichtingsbestuur? De paradox is dat met de Stichting Terra Temporalis een steengroevemuseum niet haalbaar is. Ondanks de krachtige en langdurige steun van de gemeente hebben de inspanningen van Terra Temporalis niet meer opgeleverd dan beloftes en verwachtingen. Alsof dat vanzelfsprekend is, betaalt de gemeente niet alleen de subsidie voor Terra Temporalis, maar ook de tijd van ambtenaren en dure gedetacheerden en steeds weer nieuwe studies, die het plan moeten updaten en redden. Hoe lang mag dit nog doorgaan? In onze visie is het hoog tijd dat het gemeentebestuur de balans opmaakt en nadenkt over een alternatief.

Voor alle duidelijkheid: theater en rondleidingen in de groeve hebben hun waarde inmiddels ruimschoots bewezen. Gebleken is dat die successen niet afhangen van de aanwezigheid van een museum ter plaatse.

> *Overigens, het vroeger zo fraaie uitzicht op de grillige kalkrotsen in de groeve is verloren gegaan. Waar je destijds de rijke schakeringen in blauw-grijs, roze en wit van de dolomietformaties aan de zuidkant van de groeve zag, kijk je nu vanaf de plek waar het museum zou moeten komen, uit op een kleurloze aarden wal. Het bijzondere uitzicht bestaat niet meer. Dit komt doordat Sibelco op de zuidwand een laag aarde heeft gedumpt, die afkomstig is van een nieuwe ontginning. Wij adviseren iedereen om ter plaatse een kijkje te nemen, alvorens een standpunt in te nemen over de locatie van het steengroevemuseum.*

Overleg met betrokkenen

De gemeente heeft nagelaten in gesprek te gaan met de omwonenden van de steengroeve over de plannen voor gebiedswijziging ten behoeve van het steengroevemuseum. Het gemeentebestuur meende te kunnen volstaan met verwijzing naar de stichting Terra Temporalis. Echter die stichting heeft die taak niet opgepakt.

De gesprekken die de Stichting heeft gevoerd zijn beperkt gebleven tot twee gesprekken met enkele individuen. Ten onrechte is door de stichting gerapporteerd dat dit overleg plaats vond met *vertegenwoordigers* van de omwonenden (zie website https://buitengebiedwinterswijk.nl/). De betrokkenenparagraaf in de B&W Nota over

Ontwerpbestemmingsplan Museum Steengroeve van 13 december 2023 bevat diverse onjuistheden en halve waarheden.

In het zogenaamde Steengroeveconvenant waren de omwonenden van de steengroeve niet vertegenwoordigd. Ratums Belang kan als zodanig niet worden aangemerkt, niet voor de 15 omwonenden die in Ratum woonachtig zijn, en niet voor de 9 omwonenden in andere buurtschappen binnen een straal van 200 tot 600 meter van het plangebied (Henxel 3, Brinkheurne 2, Kotten 4). Overigens, gewichtige deelnemers aan het steengroeveconvenant (Ratums Belang, Staatbosbeheer, Platform Natuur en Landschap Oost-Achterhoek) hebben zich gedistantieerd van de conclusies van het convenant. Ook de provincie Gelderland heeft verklaard in de context van het convenant geen standpunt te hebben ingenomen.

Dit is van belang, omdat in 2019 het Steengroeveconvenant de afspraken van het RAK (Ruimtelijk Afspraken Kader Gebiedsontwikkeling Steengroeve) heeft goedgekeurd. (Het RAK was in 2016 vastgesteld door de gemeenteraad met als uitgangspunt om een duurzame (ruimtelijke) samenhang te bereiken in het gebied Steengroeve.) Bovengenoemde B&W nota vermeldt dat in samenspraak met verschillende convenantpartners de kaart is opgesteld die op bladzijde 4 van de nota is afgebeeld. De voorgeschiedenis van de huidige situatie komt in een ander licht te staan als we kennis nemen van de feiten.

De omwonenden in de directe omgeving van het plangebied zijn door de gemeente niet gehoord en zij waren niet vertegenwoordigd in het steengroeve convenant. Evenmin waren zij vertegenwoordigd in de summiere contacten van Terra Temporalis met enkele genodigden.

Duurzame verstedelijking

De ontwikkeling die met het bestemmingsplan mogelijk wordt gemaakt, wordt noodzakelijkerwijs aangemerkt als 'stedelijke ontwikkeling'. In het kader van de ladder voor duurzame verstedelijking moet dus worden ingegaan op de behoefte van die ontwikkeling en de vraag moet beantwoord worden waarom in deze ontwikkeling niet kan worden voorzien binnen bestaand stedelijk gebied.

Echter, duurzame verstedelijking zijn we niet in het ontwerpbestemmingsplan tegengekomen. Het haalbaarheidsonderzoek van Blauw Research gaat over de aantrekkelijkheid en de verwachte bezoekersaantallen van het Steengroeve Museum als zodanig en geeft geen argumenten voor de locatie ervan in het buitengebied (Ratum). De vraag waarom de gemeente verstedelijking in het buitengebied mag toestaan wordt nergens in het ontwerpbestemmingsplan beantwoord. Dit zou ook moeilijk kunnen want er zijn goede alternatieven. In Winterswijk staan gebouwen leeg, of komen op termijn leeg, waarin met enige aanpassing het museum gehuisvest kan worden. Op die manier krijgen gebouwen tegen weinig kosten een nieuwe functie; dat is duurzaam en ook goed voor ons klimaat.

Alternatieve oplossing

De problemen van een museum bij de steengroeve bestaan niet bij vestiging van het museum in het dorp. Dit alternatief is bij diverse gelegenheden bepleit vanuit BOOS en ook op 25 juni

2020 in de gemeenteraad door de fracties van CDA en VW (inderdaad CDA en VW!) in hun motie 'Breed durven kijken naar Terra Temporalis'. De overwegingen waren:
*dat het op meerdere terreinen positieve effecten kan hebben om functies van het bezoekerscentrum te splitsen, waarbij een gedeelte, bijvoorbeeld een bescheiden ontvangstlocatie en uitkijkpunt bij de Steengroeve wordt gerealiseerd en een gedeelte, bijvoorbeeld het bezoekerscentrum, (meer) in het centrum;
*het wenselijk is dat Terra Temporalis ook een positieve invloed heeft op het centrum en de horeca van Winterswijk;
*het geplande bezoekerscentrum nabij het Natura-2000 gebied Willinks Weust ligt en het beperken van stikstofuitstoot in de omgeving noodzakelijk is;
*een pendeldienst (met elektrische voertuigen) vanuit het centrum hier ook aan bij kan dragen.

Met dit alternatief is een natuurvergunning niet nodig en blijven de financiële risico's beperkt. Bovendien is het museum bereikbaar met openbaar vervoer.

Diverse locaties zijn al gesuggereerd voor de vestiging van het museum in het dorp, bijvoorbeeld: een combinatie met de Museumfabriek in de Morsepoort, 2000 m2 ongebruikte

ruimte van de Woonplaats aan de Burgemeester Bosmastraat, als pop-up museum in de benedenverdieping van het voormalige winkelpand van Expert aan het Weurden, de

Jacobuskerk na verbouwing, het voormalige postkantoor dat over twee jaar vrijkomt, en als inwoning in het gebouw Boogiewoogie. Vooral dat laatst is interessant, ook om dit gebouw te behouden als cultureel monument: 'Landschap Museum Terra Naturalis'.

Procedure

Geacht college, onder sectie 6.1 van uw toelichting op het ontwerpbestemmingsplan vermeldt u dat er uiteindelijk sprake zal zijn van een anterieure overeenkomst tussen gemeente en de Stichting (Terra Temporalis) waarin de rechten en plichten van beide partijen zijn aangegeven, alsmede de definitieve regeling van het kostenverhaal. Daarbij stelt u "*Deze anterieure overeenkomst zal gesloten moeten worden voordat het bestemmingsplan ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden zal worden.*" Hiermee geeft u aan dat de anterieure overeenkomst zodanig belangrijk is voor het ontwerpbestemmingsplan, dat de gemeenteraad er kennis van moet kunnen nemen voor het beoordelen en vaststellen van het ontwerp.

Ook wij zijn van mening dat die anterieure overeenkomst van essentieel belang is voor het beoordelen van de risico's van het plan in kosten en anderszins voor de gemeente. Echter, wij en andere geïnteresseerden beschikken niet over de kennis ervan, terwijl wij voor het indienen van een visie gebonden zijn aan een termijn van 6 weken vanaf de terinzagelegging van het ontwerp (28 december 2023). Dit is voor ons niet acceptabel. Wij verlangen dat de termijn

van 6 weken voor het indienen van een visie pas ingaat wanneer de tekst van de anterieure overeenkomst voor iedereen beschikbaar is gemaakt.

Uw onachtzaamheid in deze is kenmerkend voor dit ontwerpbestemmingsplan. Ook over de stikstofproblematiek stelt de toelichting op het bestemmingsplan: "Voorafgaand aan de vaststelling van voorliggend bestemmingsplan zullen de rapporten hierop nog wel aangevuld en afgestemd worden." Ook de uitkomsten van uw studies over de oehoe en de grote vos zijn nog niet beschikbaar. Het ontwerpplan is 'met stoom en kokend water' tot stand gekomen, om het nog vóór de inwerkingtreding van de nieuwe omgevingswet per 1 januari 2024 te kunnen voorleggen. U hebt gekozen voor haastwerk ten koste van zorgvuldigheid. Ook het participatietraject vertoont ernstige tekortkomingen.

U stelt in de B&W Nota over Ontwerpbestemmingsplan Museum Steengroeve van 13 december 2023 onder andere dat het Steengroeve Museum wordt gerealiseerd ***in samenwerking*** tussen de gemeente Winterswijk en de Stichting Terra Temporalis. Echter, naar ons als burgers houdt u steeds vol dat u niet meer doet dan ***faciliteren*** van het initiatief van Terra Temporalis. (Zie ook onze opmerkingen over de anterieure overeenkomst.) Wij menen dat u, geacht college, iets uit te leggen hebt. Waarom doet u dat niet?

> *En dan ook nog even dit: het ontwerpbestemmingsplan was en is voor ons als gewone burgers heel moeilijk te vinden. Na 1 januari ga je zelfs helemaal de mist in, als je de aanwijzing van de gemeente volgt. Immers, per 1 januari is www.ruimtelijkeplannen.nl vervallen; je moet nu zoeken op www.omgevingsloket.nl. Geacht college, dat had u ons best even kunnen mededelen. Maar ook dan blijft het nog een heel gezoek. Voor ambtenaren, planners en projectontwikkelaars is dit misschien anders, maar wij hebben al heel wat mensen in nood moeten helpen. Gemeente, u hebt het ons erg moeilijk gemaakt om te reageren op uw plan, en zelfs op een spoor gezet dat al na drie dagen werd omgeleid. Een reden temeer om de termijn te verlengen zoals hierboven is gevraagd!*

Geacht College, door haastwerk maakt u een aantal procedurele fouten. Die fouten zijn zodanig ernstig dat ze de bestuursrechter grond geven om te bepalen dat het voorbereidingsproces van het bestemmingsplan opnieuw gestart zal moeten worden.

Wij behouden ons het recht voor om eventueel op een later tijdstip onze visie nog aan te vullen op basis van juridisch advies.

Ondertekening

Namens de Stichting Omgevingsbelangen Winterswijk , voorzitter, penningmeester, W. Hulscher, secretaris

Met medewerking van

Ondersteund door

SAMENVATTING VISIE

1. Het ontwerpbestemmingsplan is gebaseerd op fouten en slordigheden.

2. Het plan is onduidelijk over de fysieke uitvoerbaarheid van het museum in het plangebied.

3. Er is geen ruimte voor een wegomlegging van normale breedte met bermen en sloten. Al het verkeer (ook landbouwwagens) zou een bijna haakse bocht moeten maken.

4. De anterieure overeenkomst met Terra Temporalis biedt schijnzekerheid voor de belastingbetalers.

5. Zonder kennis van het exploitatieplan is het niet mogelijk om een gedegen visie in te brengen op het plan.

6. Het is een veeg teken dat het plan nergens vermeldt dat de gemeente geen exploitatie subsidie zal verlenen aan Terra Temporalis.

7. Nergens lezen we hoeveel dat museum bij de steengroeve totaal ongeveer zou gaan kosten.

8. Het gebied wordt beschermd door de Wet Natuurbescherming, maar aandacht voor de recreatiedruk ontbreekt.

9. Het Arcadis rapport laat zien dat de cumulatieve recreatiedruk een ernstige bedreiging vormt voor de Willinks Weust.

10. Het rapport van LBP Sight over stikstofdepositie is gebaseerd op ernstige fouten.

11. Een oud stukje cultuurlandschap gaat verloren als dat museum daar wordt gebouwd.

12. De ecologische verbinding van bossen en opgaand hout tussen de Willinks Weust en het gebied stroomafwaarts langs de Willinkbeek wordt verbroken door het museum.

13. De gemeente moet een toekomstbeeld opstellen van het gehele gebied als de kalksteenwinning is gestopt.

14. Het verkeersonderzoek door de wegenbouwfirma Roelofs schiet tekort op wezenlijke punten.

15. Een onrealistische begroting en teveel ambitie zijn debet aan het falen van Terra Temporalis. Cruciaal is dat Terra Temporalis vast blijft houden aan de locatie van het museum bij de steengroeve ondanks de wettelijke regelingen voor natuurbescherming.

16. De gemeente heeft nagelaten in gesprek te gaan met de omwonenden van de steengroeve over de plannen voor gebiedswijziging.

17. De betrokkenenparagraaf in de B&W Nota over Ontwerpbestemmingsplan Museum Steengroeve bevat onjuistheden en halve waarheden.

18. In het zogenaamde Steengroeveconvenant waren de omwonenden van de steengroeve niet vertegenwoordigd.

19. Ratums Belang, Staatbosbeheer en het Platform Natuur en Landschap Oost-Achterhoek hebben zich gedistantieerd van de conclusies van het convenant. Ook de provincie Gelderland heeft verklaard geen standpunt te hebben ingenomen.

20. De vraag waarom de gemeente verstedelijking in het buitengebied mag toestaan wordt nergens in het ontwerpbestemmingsplan beantwoord.

21. Als het museum in het dorp wordt gevestigd, is een natuurvergunning niet nodig en blijven de financiële risico's beperkt. Bovendien is het museum bereikbaar met openbaar vervoer.

22. Wij verlangen dat de termijn van 6 weken voor het indienen van een visie pas ingaat wanneer de tekst van de anterieure overeenkomst voor iedereen beschikbaar is gemaakt. Dat geldt ook voor de rapporten die nog aangevuld moeten worden.

23. In plaats van een middel om de economie van Winterswijk te versterken, is het museum een prestigeproject geworden.

24. De gemeente is tweeslachtig over haar eigen positie in de planvoorbereiding: *alleen faciliterend* maar toch ook *in samenwerking met* Terra Temporalis.

25. Met stoom en kokend water nog snel even in 2023 een bestemmingsplanwijziging voor het museum ter inzage leggen is niet netjes en niet zorgvuldig.

26. De gemeente heeft nagelaten duidelijke aanwijzingen te geven over hoe het ontwerpbestemmingsplan digitaal is te vinden.

27. Procedurele fouten kunnen de bestuursrechter reden geven om te bepalen dat het voorbereidingsproces opnieuw gestart moet worden.